

CHANGE(K)NOW! POLIITIKAKOKKUVÕTE JA SOOVITUSED POLIITIKAKUJUNDAJATELE

SUUREMAHULINE KORDUSKASUTUS: PILOOTPROJEKTIDEST SÜSTEEMIDENI

2026

Kogu Euroopas on üleminek ühekorra toidupakenditelt korduskasutatavatele saanud uut poliitilist hoogu. Uued regulatsioonid, eriti pakendite ja pakendijäätmete määrus, seavad selged eesmärgid jäätmete vähendamiseks ja korduskasutuse laiendamiseks. Korduskasutuse praktiline rakendamine on aga ebaühtlane. Vaatamata arvukatele pilootprojektidele ja suurenevale teadlikkusele ei ole korduskasutus veel igapäevase tarbimise vaikumisi valik.

Projekti Change(K)now! kogemusel ei ole puudus korduskasutuse lahendustest, vaid ühilduvatest ja hästi toimivatest süsteemidest. Ringluspakendeid kasutatakse asutustes, üritustel, kaasamüügis ja mujal tingimusel, et tarbijate jaoks on olemas sobiv süsteem, taristu ja ärimudelid. Vastasel korral jääb korduskasutus nišiks.

Üleminek korduskasutusele on eelkõige süsteemne muutus, mitte üksnes käitumuslik küsimus ega tehniline lahendus. Tarbijakäitumise muutmiseks on teadlikkuse kõrval olulised tegurid mugavus, kättesaadavus ja selged juhised. Ettevõtted vajavad investeerimiseks nõudluse prognoosi ja õiglasi turutingimusi. Kohalikke omavalitsusi aitavad selge õigusraamistik ja rahaline tugi tõhusamalt edendada korduskasutust. Seega on süsteemi muutmiseks vaja koordineeritud tegevust kõigil tasanditel.

Paljud omavalitsused on juba viinud korduskasutuse põhimõtted sisse oma strateegiatesse, avalike ürituste juhistesse ja hangetesse. Kiiremaks edasiliikumiseks oleks vaja korduskasutuse turu ja taristu ühtlustamist, süsteemi arendamiseks rollides kokkuleppimist ning ringlus- ja ühekorrapakendite majanduslike stiimulite tasakaalustamist.

Pilootprojektidelt süsteemsele muutusele üleminekuks on vaja seada prioriteedid. Järgmised kümme tegevust võtavad kokku, mida saaksid otsusetegijad teha.

10 ESMATÄHTSAT TEGEVUST OTSUSTAJATELE

1. Teha **üritustel ringlusnõude kasutamine kohustuslikuks**, (alustada võib väiksematest avalikest üritustest), **koos juhiste ja järelevalvega**.
  2. Viia **korduskasutuse kriteeriumid kõikidesse omavalitsuse toidlustus- ja hankelepingutesse**, et luua stabiilne nõudlus.
  3. Planeerida linna avalikku ruumi **tihe ja hästi nähtav pakendite tagastuspunktide võrgustik**.
  4. Soodustada **omavahel ühilduvate süsteemide kasutamist**, et vältida turu killustumist ja kasutajate segadust.
  5. Kehtestada **korduskasutusele majanduslikke stiimuleid, kus võimalik**, näiteks ühekorrapakendite kasutamise tasu.
  6. Luua **ringlusnõude hügieeni, tagatistraha ja vastutusalade küsimustes selge õigusraamistik**, mis suurendaks tarbijate kindlustunnet.
  7. Toetada **avaliku ja erasektori partnerlust** - omavalitsuse, teenusepakkujate ja teiste korduskasutussüsteemis osalejate koostööd.
  8. Kasutada **hankeid turu kujundamise vahendina**, mis aitab strateegilisi eesmärke ellu viia.
  9. Soodustada süsteeme, mis teeksid **korduskasutuse tarbija jaoks lihtsaimaks ja mugavaimaks valikuks**.
  10. Edendada **ringlusnõude seiret** ringlussüsteemide tulemuslikkuse ja keskkonnakasu hindamiseks.
-

Ülalloeletud tegevuste elluviimiseks tuleb ära jagada rollid:

- **Omavalitsuse tasandil** toimivad linnad korduskasutussüsteemi edendajatena. Nad kujundavad kohalikke tingimusi strateegilise ja ruumilise planeerimise kaudu, reguleerivad avalikke üritusi, kaasavad sidusrühmi, hangivad. Näiteks saavad nad hangetes seada tingimusi süsteemi nähtavuse, ligipääsetavuse ja kasutatavuse kohta.
- **Riigi tasandil** luuakse korduskasutust toetav raamistik. See hõlmab seadusandlust, majanduslike võimaluste loomist ja rahalist tuge taristu rajamiseks või laiendamiseks, mis aitab omavalitsusi ja ettevõtteid korduskasutussüsteeme arendada.
- **Euroopa tasandi** roll on pikaajaliste eesmärkide seadmine, harmoniseerimine ja standardiseerimine. Ühilduvad süsteemid, ühtlustatud raamistikud ja regulatiivsed signaalid aitavad süsteemide killustumist vältida ja korduskasutusturul laieneda.

Tulevikku vaadates tähendab üleminek korduskasutusele, et pakendite korduskasutussüsteem peab olema osa **linna taristust**, nagu on jäätmekäitluse ja ühistranspordi taristu. See nõuab pikaajalisi investeeringuid, koordineeritud juhtimist ja poliitilist tahet. Samuti on vaja leida kompromisse – lühiajaliste kulude ja pikaajalise kokkuhoiu, turuvabaduse ja regulatiivse sekkumise ning innovatsiooni ja standardiseerimise vahel.

Toidupakkumissüsteemide ringsete lahenduste esimesed kogemused annavad tegutsemiseks selge suuna. **Otsustajate ülesanne on liikuda pilootprojektidest edasi ja ühendada lahendused sidusateks süsteemideks.** Siis muutub korduskasutus keskkonnavalasest vajadusest praktiliseks igapäevaelu osaks.

